

19.5.2010

Oikeusministeriö

21.05.2010

cel 2/66/2007
12/69/2008

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Asia Sakon muuntorangaistusjärjestelmän uudistaminen, lausunto työryhmä
mietinnöstä 2009:21

Työryhmän mietinnön keskeiset uudistukset, vertaus nykyiseen oikeustilaan ja lyhyet kommentit esitteistä uudistuksista

1. Sakon muuntorangaistuksen tuomitseminen ainoastaan, mikäli maksamattomuus johtuu varattomuudesta. Pois lukien tilanteet, jossa havaittavissa selkeä piittaamattomuus lain käskyistä ja kielloista.

-**Nykytila:** Varattomuus ei vaikuta muuntoihin.

-**Kommentti:** Poistaa ristiriidan sakon varallisuuteen kohdistuvan ja vankeusrangaistuksen vapauteen kohdistuvan luonteen väliltä. Varmasti omiaan vähentämään sakonmuuntotuumioiden lukumäärää. Edellyttää kuitenkin selvitystä varattomuudesta, toisaalta vastanäyttönä tarvitaan tiedot vastaajan aikaisemmista sakkotuomioista. Monimutkaistaa käsittelyä tuomioistuimessa ja lisää oikeudellista harkintaa.

2. Enintään 20 päiväsakon rangaistusten muuttuminen muuntokelvottomaksi. Ei muunneta myöskään jos maksamattomia sakkoja on alle 12.

-**Nykytila:** Alle 12 päiväsakon sakkoja ei muunneta ilman erityisiä syitä

-**Kommentti:** Vähentää muuntorangaistuksia. Selkeä rajanveto poistaa tuomioistuin­käsit­te­lystä ne tapaukset, joissa joudutaan harkitsemaan erityisiä syitä, ja jotka pääsääntöisesti jätetään muuntamatta erityisten syiden puuttuessa.

3. Rangaistusmääräysmenettelyssä annetut sakot tulevat muuntokelpoiseksi, mikäli henkilö on syyllistynyt saman rangaistussäännöksen rikkomiseen kolmesti edeltävän vuoden aikana, ja mikäli näistä on tuomittu yli 20 päiväsakon rangaistus.

-**Nykytila:** Rangaistusmääräysmenettelyssä annettuja sakkoja ei muunneta

-**Kommentti:** Sinänsä toivottavaa, että prosessilaji ei vaikuta muuntokelpoisuuteen. Ehdoitettu säännös on kuitenkin varsin monimutkainen, ja edellyttäisi tuomioistuimelta tarkkaa tietoa henkilön sakkohistoriasta. Lisäksi tulisi sovellettavaksi harvoin, sillä rangaistusmääräysmenettelysakot lienevät pääosin alle 20 päiväsakon suuruisia. Lisäksi soutamisen ja huopaamisen makua, sillä rangaistusmääräyssakot muuttuivat muuntokelvottomiksi vasta 2 vuotta sitten. Mikäli prosessilajit halutaan aidosti neutraaliksi, tulisi soveltaa samoja menettelyjä kuin tuomioistuimen tuomitsemiin sakkoihin. Ei liene estettä soveltaa samoja sää­dök­siä piittaamattomuudesta ja varattomuudesta myös rangaistusmääräyssakkoihin.

4. Sakkoja ei voi maksaa enää vankilassa.

- Nykytila: Sakon voi maksaa viiden ensimmäisen vankilavuorokauden aikana

- Kommentti: Mietinnössä tuodaan esiin, että sakon maksaminen vankilassa tapahtuu usein muun kuin rangaistun itsensä toimesta eikä rangaistus siten kohdistu rikoksesta tuomittuun. Lisäksi esitetään, että lyhyestä käynnistä vankilassa aiheutuu turhia kuluja. Toisaalta kuitenkin väitetään myös, että lyhyempikin käynti on kokonaisuutena edullisempi kuin koko rangaistuksen suorittaminen. Lähtisin kuitenkin siitä, että nykytila on parempi, perustelu lähinnä fiskaalinen.

5. Alle 18-vuotiaina tehdyistä rikoksista saatuja sakkoja ei muunneta

- Nykytila: Lainsäädäntö mahdollistaa muuntamatta jättämisen, mikäli rikos on tehty alle 18-vuotiaana. Muuntamatta jättäminen on ollut selkeä pääsääntö

- Kommentti: Muutos vahvistaa nykykäytännön laintasoiseksi

6. Jälkikonkurrenssi: Mikäli muunnettavaa sakkoa myöhemmin tehdyistä teoista on määrätty muutorangaistus, voidaan nämä ottaa huomioon sakon muutorangaistusta lieventävänä seikkana. Mikäli on määrätty maksimirangaistus eli 60 päivää, ei lisärangaistusta voida määrätä

- Nykytila: Kyseistä säännöstä ei tunneta.

- Kommentti: Uudistus lisää yhdenvertaisuutta, sillä tällöin vastaajalle määrättävät seuraamukset kokonaisuudessaan eivät riipu siitä osin sattumanvaraisesta seikasta, milloin sakot tulevat muunnettavaksi. Monimutkaistaa kuitenkin muuntoprosessia ja edellyttää tietoja aiemmista muutorangaistuksista päätöksenteon tueksi. Viimeksi mainitulla perusteella en kannata muutosta.

7. Syyttäjän roolin muuttuminen siten, että prosessin laittaisi alulle oikeusrekisterikeskus, ja syyttäjällä olisi oikeus olla läsnä istunnossa, mutta ei velvollisuutta

- Nykytila: Syyttäjä esittää muutorangaistusvaatimuksen.

- Kommentti: Varmasti omiaan keventämän menettelyään. Mikäli oikeusrekisterikeskus ei laske/ehdota muutorangaistuksen pituutta, edellyttää tämä tuomioistuimelta tarkempaa toimintaa muutorangaistuksen pituuden laskemisessa, koska nykyään syyttäjän vaatiessa ja tuomioistuimen tuomitessa muutorangaistuksen pituus tulee laskettua kahteen kertaan. Kannatettava muutos.

8. 200 euroa pienempien uhkasakkojen muuntokelvottomuus

- Nykytila: 120 euroa pienemmät voidaan jättää muuntamatta

- Kommentti: Ainakin Keski-Suomen käräjäoikeudessa uhkasakot ovat pääsääntöisesti suuruudeltaan 300 ja 450 euroa. Muutoksella merkitystä, mikäli muunnolta välttyisi maksamalla sakkoa "rajan alle". Kannatettava muutos.

9. Muutorangaistus voidaan jättää tuomitsematta, mikäli muutorangaistus olisi tarkoitukseton suhteessa rangaistuskokonaisuuteen, eli esimerkiksi silloin kun sakotetulle olisi juuri tulossa täytäntöönpantavaksi pitkä vankeusrangaistus.

- Nykytila: Ei vastaavaa mahdollisuutta

- Kommentti: Vähentää muutorangaistuksia. Olisiko tämä tuomioistuimen selontoton varassa vai tulisiko vastaajan vedota tähän. Edellyttäisi edelleen lisää tutkintaa ja tietoja vastaajasta, mikäli tuomioistuimen tulisi selvittää asia. Osa vastaajista on vankilassa, tulisiko heidän tilanteensa selvittää tarkemmin? Samalla perusteella kuin edellä kohdassa 6, en kannata muutosta.

Lisäksi mietinnössä on käyty läpi vaihtoehtoisia seuraamuksia sakonmuunon seurauksena olevan ehdotoman vankeusrangaistuksen sijaan. Esitelty on mm. ehdollinen vankeus, valvontarangaistus ja hoitoseuramus. Näitä ei kuitenkaan ehdoteta voimaan tulevaksi, joten niitä emme kommentoi enemmälti.

Tapani Koppinen
Laamanni

Tämä lausunto perustuu notaari Visa Hiltusen valmisteluun.

Kingston:"sakonmuuntorangaistuslausunto"